

ρὰ ταῦτα ποιῆι, ὑπόδικος ἔστω ἐν Ἀμφικ(τί)οσιν κα(.) ἡ πό-
 λεις, ἐν ᾗ ἂν τὸ ἀδίκημα κατὰ τοῦ τεχνί(του) συντ(ε)λεσθῇ ἵνα τού-
 των γινομένων ὑπάρχηι τε ἀσυλία καὶ ἀσφάλεια τοῖς τεχνίταις
 τοῖς ἐν Ἀθήναις καὶ οἱ Ἀμφικτίονες φαίνωνται ἀκόλου(θα) πρ(ά)ττον-
 90 τ)ες τῇ τῶν προγόνων αἵρεσει· ἀναγράψαι δὲ τὸ δόγμα ἐν (Δ)ελφοῖς, δ-
 μ)οίως δὲ καὶ διαποστεῖλασθαι τοῦ δόγματος τοῦδε ἀντί(γ)ραφον πρὸς
 τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, ὅπως παρακολουθῇ τὰ δεδογμέ(ν)α φιλάν-
 θρωπα παρὰ τῶν Ἀμφικτιόνων τοῖς ἐν Ἀθήναις τεχνίταις, εἶναι δὲ
 ταῦτα τοῖς ἐν Ἀθήναις τεχνίταις, ἐὰν μὴ τι Ῥωμαίοις ὑπε(ν)αντίον ᾗ.

Ἡ ἄνω ἐπιγραφή, περιέχουσα δύο δόγματα Ἀμ-
 φικτυονικά, παλαιότερον καὶ νεώτερον, καὶ μίαν
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιστολήν, δι' ὧν χαρίζον-
 ται προνόμια σημαντικά εἰς τοὺς ὑποκριτὰς τοῦ
 Ἀθήνῃσι θεάτρου, εἶναι γεγραμμένη ἐπὶ μεγάλης
 στήλης, ἀνασκαφείσης πρὸ ἡμερῶν τινῶν νοτίως
 τῆς σκηνῆς τοῦ ἐδῶ Διονυσιακοῦ θεάτρου, καὶ θεω-
 ρητέα ὡς ἐν τῶν ἀξιολογωτάτων εὐρημάτων τῆς
 ἀπὸ τινος χρόνου ἐπαναληφθείσης ἀνασκαφῆς ἐπι-
 μελείᾳ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἡμῶν ἑταιρίας. Λυπη-
 ρὸν μὲν, ὅτι δὲν εὐρέθη ἀλώβητος ὑπὸ τοῦ χρόνου
 ἡ στήλη, διότι λείπουσι μάλιστα τὰ πρὸς δεξιὰν
 τῇ ὁρῶντι μέρη τοῦ πλάτους τῆς καθ' ὅλον σχε-
 δὸν τὸ μῆκος ἀπὸ ἄνω ἕως κάτω, ἔτι δὲ καὶ τινὰ
 μέρη μεσαίᾳ ἀνωτάτῳ· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσα
 περιέχει πολλὰ τὰ περίεργα καὶ τὰ διδασκτικά,
 καὶ τινὰ δὲ ὅλως πρωτοφανῇ, ἃ ἡμεῖς ἐδῶ καὶ
 μόνον νὰ καταδείξωμεν ἂν ἐπεχειροῦμεν, ἔπρεπε
 νὰ γράψωμεν πολλὰ, πολὺ δὲ πλείονα, ἂν καὶ νὰ
 τὰ διασαρῶμεν ἐπεβαλλόμεθα, δι' ὃ ἀπηρτίετο
 μελέτη πλείονος χρόνου. Ἡμεῖς δὲ ἠβελήσαμεν νὰ
 μὴ ἀναβάλωμεν τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ
 πολὺ, φιλοτιμούμενοι νὰ παράσχωμεν ὡς τάχιστα
 καὶ κάλλιστα τὸ κείμενόν τῆς εἰς τοὺς φιλαρχαί-
 ους, καὶ ἃς λάβωσιν ἄλλοι τὴν εὐχαρίστησιν νὰ
 γίνωσιν ἐρμηνευταὶ αὐτῆς ἄξιοι. Ἀρκούμεθα δὲ νὰ
 εἰπώμεν τώρα, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν εἰς ἕκαστον
 στίχον περιλαμβανομένων γραμμάτων δὲν εἶναι τὸ
 αὐτὸ παντοῦ, ἀλλ' ἄνω μὲν ἄρχειται ἀπὸ 33 πε-
 ρίπου γραμμάτων, κατὰ μικρὸν δὲ αὐξάνει καὶ
 λήγει εἰς 54, ὃ δὲ 80^{ος} στίχος ἔχει περὶ τὰ 64.
 — Τάσα λέγομεν· ἐκ δὲ τῶν συμπληρώσεών μας
 εἰς τὰ χασματώδη μέρη, ἃς περιεκλείσαμεν εἰς
 παρενθέσεις, ἐνίοτε καὶ διπλᾶς, προσθέντες κάπου
 καὶ ἐρωτηματικά ἀμφιβολίας, θέλουσιν ἰδεῖ οἱ
 ἐπαίοντες, ἂν περιεσκεμμένως ἢ θρασέως μετεχει-
 ρισάμεθα τὸ ἀντιγραφὲν κείμενον. Τέλος, δὲν ἀπο-
 βάλλομεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ εὐρεθῶσιν ἔτι καὶ

ἄλλα τινὰ, εἰμὴ πάντα τὰ ποθούμενα, τῆς στήλης
 τεμάχια ἐν τῇ ἐξακολουθοῦσῃ καὶ ἐπιμελῶς ἐπι-
 τηρουμένῃ ἀνασκαφῇ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Ἰανουαρίου 1866.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΖΑΓΟΡΙΟΥ. (1)

Μετὰ τὰ περὶ ἐκπαιδεύσεως ἔλθωμεν εἰς τὰ
 περὶ τοῦ γάμου καὶ τῶν ἐπικηδείων τελετῶν.
 Ἀλλὰ τοῦ περὶ γάμου πρῶτον ἐπιλαμβανόμενοι
 δὲν δυνάμεθα εὐθὺς ἐξ ὑπαρχῆς νὰ μὴ ἀποδοκι-
 μᾶσωμεν καὶ ψέξωμεν τοὺς Ζαγορισίους, ὧν οἱ
 πλεῖστοι θυμὰ γινόμενοι τῶν τε γυναικῶν καὶ ἰ-
 δεῶν τινων οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχουσιν, ὡς θέ-
 λομεν ἰδεῖ παρακατιόντες, νυμφεύουσι τὰ τέκνα
 τῶν εἰς μικρὰν ἡλικίαν. Νέος δεκαπενταετής, ἵνα
 μὴ εἰπώμεν καὶ μικρότερος, καὶ κόρη δωδεκαετής
 ὑπὸ τῶν γονέων τῶν καὶ συγγενῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς
 ἐνίοτε συγκαταθέσεως συνέρχονται εἰς γάμον. καὶ
 πρὸ τῆς ἡλικίας ταύτης συνήθως γίγνεται ὁ ἀρ-
 ραβών. κάλλιστα δὲ δυνάμεθα περὶ τῶν μεμνη-
 στευμένων νὰ εἰπώμεν ὅσα ὁ Εὐριπίδης λέγει (Ἰφιγ
 ἐν Αὐλ' στίχ. 743) διὰ στόματος τῆς Κλυται-
 μνήστρας περὶ τῶν Ἀθήνῃσι παρθένων ὅτι «ὄχυ-
 ροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς,» καὶ ὅτι
 αὐταὶ παραδίδονται ἐκούσαι ἄκουσαι τῷ ἀνδρὶ
 ξέναι «ξένους πρὸς ἄνδρας, εἰς ἀθήη δώματα καὶ
 ἐπίρροθα.» ἡ αἰδῶ, ἡ κατοφρύωσις, καὶ τὸ ἐρύ-
 θημα χαρακτηρίζουσι τὸν τε νυμφίον καὶ τὴν
 νύμφην. μάτην προσπαθεῖ τις νὰ ἀκούσῃ παρ' αὐ-
 τῶν μίαν κἂν λέξιν. ἐκθαμβος ὁ παρατηρητὴς
 βλέπει αὐτοὺς νὰ μὴ ὁμιλῶσι, γελῶσι καὶ τὸ
 ὄνομα τοῦ συζύγου ἢ τῆς νύμφης ἐνίοτε νὰ λέ-
 γωσι. σιγὴ τις ἐπικρατεῖ ἀκατανόητος. ἔχει ἄρα
 γέ τι τὸ καλὸν; ἵνε αὐτὸ τοῦτο μυστηριώδης τις

ἔρως καὶ ἀγάπη ἀνέκφραστος; ἡ ἡλικία των δύναται νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τούτου· καὶ ὅμως θεωρεῖται τὸ μέγιστον κατόρθωμα καὶ τὸ δραστικώτατον ἀντιφάρμακον τοῦ νὰ μὴ μένωσιν εἰς τὴν ξενιτείαν οἱ νέοι δελεασθέντες ἀπὸ τὰ καλὰ αὐτῆς, ἐνῷ δύναται καὶ τοῦτο νὰ συμβῇ καὶ ἕτερον νὰ προστεθῇ, ἡ τοῦ γάμου διάλυσις καὶ ἡ τῆς γυναικὸς εἰς τὰς περιπετείας τῆς τύχης ἐγκατάλειψις. δὲν δυνάμεθα δὲ καὶ νὰ μὴ εἴπωμεν, ὅτι τινὲς τοὺς τοιούτους γάμους ἤρχισαν ν' ἀποδοκιμάζωσιν, ἐντεῦθεν τὸ κακὸν τοῦτο ἤρχισε νὰ ὀλιγοστεύῃ· ἔνε δ' ἀληθὲς ὅτι πολὺ ὀλίγαι συνέβησαν τοιούτων γάμων κακαὶ συνέπειαι, καὶ ὀλίγιστα ἀκούονται παράπονα. Σημειωτέον ὅτι δὲν λείπουσι καὶ γάμοι μετὰ μικροτέρου νυμφίου καὶ μεγαλειτέρας νύμφης, ὡς καὶ γάμοι εἰς ὥριμον ἡλικίαν.

Ἡ ἐνδυμᾶσις τῆς νύμφης ἔνε ὅχι εὐκαταφρόνητος. ἐξ ὑφάσματος μεταξωτοῦ ποδῆρης ἐσθῆς περιδεδεμένη περὶ τὴν ὀσφὺν διὰ ζώνης μεταξωτῆς καὶ ἐρεᾶς, μετ' ἐπενδύτου δίκην χλαίνης ἐρεοῦ καὶ ἐνδοθεν κροκιδωτοῦ, ὡς τοῦ τῶν ἄλλων γυναικῶν, περικεκεντισμένου μὲ ποικίλα κατὰ τὰ ἄκρα καὶ τοὺς ὤμους ἐνίοτε δὲ καὶ σχεδὸν ὀλοκληρὸν κοσμήματα κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν (κλεισμένο φλοκκοτὸ, γαῖτανένιο) καὶ τιμωμένου οὐκ ὀλίγον ἔνε τὰ πρῶτιστα ἱμάτια (πρώτη ἀλλαξιά). ὁ ἀνάδεσμος τῆς κεφαλῆς (γκάτσπας) εἰς τινὰς μὲν ἔνε πῖλος τουρκικὸς (φέσι) περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ θυσάνου περιεχυμένου καὶ περιδεδεμένου διὰ μαντηλίου πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐξοχὰς σχηματίζοντος, εἰς ἄλλας δὲ ἀπλοῦν μαντήλιον ἐντέχνως περιδεδεμένο καὶ ὀπισθεν οἰοεὶ ὥτι σχηματίζουν (πολίτικος γκάτσπας). Παρατηρητέον ὅτι ἀμφοτέρους τοὺς ἀναδέσμους συνηθίζουσιν αἱ νέαι γυναῖκες μέχρι τινὸς ἡλικίας ἐπὶ πολὺ καὶ κατὰ τὰς εορτάς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ φέρωσι. κοσμοῦνται δὲ πρὸ πάντων ὁ πρῶτος καὶ ὀλιγώτερον ὁ δεύτερος μὲ πολλὰς πόρπας καὶ χρυσᾶς ἐνίοτε (καρροβέλονα). ὑπάρχει δὲ καὶ τρίτος τις ἀνάδεσμος ἐν χρήσει ὧν εἰς τὰ ἀπολίτιστα χωρὶς ἐν ᾧ περὶ τὸν πῖλον ἡ εἰς δύο στελέχη περιπεπλεγμένη κόμη (κόσα) ὑπερισχύει καὶ περὶ ἧς ὁ κρήδεμνος (φακιόλι) ἡ κόμη συνήθως ἔνε χρωματισμένη (ἀκνά) τραχηλαία φέρουσα νομίσματα ἐνετικὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἐκ δώρων προσερχομένη τοῦ νυμφίου καὶ τῶν συγγενῶν περικοσμεῖ τὸν λαϊμόν τῆς ἡ τὸ στῆθος διὰ πορπῶν στηριζομένη ἐπὶ τὰ ἄκρα τοῦ ἐπενδύτου. εἰς τινὰ χωρὶς τὰ νομίσματα (κε-

ράσματα) κοσμοῦσι τὸ ἐμπρόσθιον τοῦ πῖλου μέρους περικεκαλυμμένου τοῦ λοιποῦ μὲ μαντήλιον. διαφανὲς δ' ἐρυθρὰ καλύπτρα (μαχραμάς) περικαλύπτει μέχρι τοῦ στῆθους τὴν κεφαλὴν.

Μετὰ περιεργίας βλέπει τις οὕτως ἐνδεδυμένην τὴν μικρὰν Ζαγορισίαν προσερχομένην εἰς τὴν αἰκίαν τοῦ νυμφίου καὶ παρακολουθοῦμένην ὑπὸ πολλῶν ἄλλων νυμφῶν καὶ νεανίδων ἄδουσῶν ᾠσματα τὸ σεμνὸν ὅπως ἀπεικονίζοντα καὶ τὰ κατὰ τὸ Ζαγόριον καθήκοντα τοῖς συζύγοις ἀναμνησκοντα, μετὰξὺ δὲ τῶν ᾠμάτων τούτων διακρίνεται βουκολικὰ τινὰ ἢ κωμικὰ ὑπ' ἀνδρῶν ἐνίοτε καὶ γυναικῶν ἁδόμενα.—

Ὁ Γάμος συνηθέστατα γίγνεται μετὰ πολλῆς τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ οὐκ ὀλίγης ἀκολουθίας (ψίκι). Ἡ ἀρχὴ πολλῶν ἐθίμων τοῦ γάμου φαίνεται προσελθοῦσα ἐξ αἰτίων ἰδίων τοῖς μήπω ἐκπολιτισθεῖσι καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐπιρροῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὧν ἕνεκα ἐπικρατοῦν τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἔθιμα παρὰ πολλοῖς μὲ μικρὰς διαφορὰς καὶ ταύτας τοπικάς. ἔνε ἀληθὲς ὅτι ἐνιαχοῦ φαίνονται κάπως ἔχοντα ἀρχὴν ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἔνε γελοῖον εἰμὴ ἄλλο τι εἴπομεν, νὰ ζητῇ τις νὰ εὐρίσκῃ πάντα ἑλληνικὰ καὶ μάλιστα πρὸς τὰ τῶν Ἀθηναίων ἴδια, διότι δύνανται νὰ συμφωνήσωσι κατὰ τι, ὡς ἐπιχειροῦσι πολλοὶ νῦν νὰ κάμωσι τοῦτο, ἡ προθυμία τῶν ὁποίων ἔνε ἀληθῶς ἀξίεπαινος.

Ἡ Ζαγορισία ἡλικιωθεῖσα ἀναπτύσσει τὴν συζυγικὴν τῆς ἀγάπην, ἣν κατορθοῖ νὰ διασκεδάζῃ ἢ νὰ ἐπαυξάνῃ ἐνίοτε κρατοῦσα εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας τὸ μικρὸν τῆς τέκνον καὶ ἀναμνησκομένη φιλτάτου συζύγου μακρὰν αὐτῆς εὐρισκομένου πολλὰ ἔτη. δι' αὐτὸ τοῦτο οἰκτείρομεν ἀπὸ καρδίας τὸν συζυγικὸν βίον τῶν Ζαγορισίων καὶ νομίζομεν ὅτι δὲν σφάλλομεν ἐὰν εἴπωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς ἀληθὲς συζυγικὸς βίος. ἐντεῦθεν συχνότατα οἱ πατέρες ἀγοοῦσι τὰ τέκνα των καὶ ταῦτα τούτους, μόλις δὲ ἂν δὲν ἐπιστρέψωσι μετὰ πολλὰ ἔτη ὑπάγουσι καὶ τοὺς εὐρίσκουσιν, ἢ ἕνεκα τῆς ἐν ξενιτείᾳ θανάσε των τοῖς μένουσιν ὅπως ἄγνωστοι. ἀμφοτέρωτα ταῦτα ἔνε τῷ ὄντι δι' ἀμφοτέρους στέργεις τοῦ μεγίστου τῶν φίλων, ὅσα ποτὲ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ αἰσθανθῇ.—

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐρχόμεθα εἰς τὰς ἐπικηδείους τελετάς, ἀφοῦ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ ἀπορφανισθείσης Ζαγορισίας συνδόντες οὕτω ταῦτα μὲ τὰ προηγούμενα. Ἀπορφανισθεῖσα ἡ Ζαγορι-

σία δὲν ἀναχαιτίζεται. ἡ χήρα, ἡ ἀδελφή, ἡ μήτηρ τοῦ ἀποθανόντος βλέπουσα τὸ φέρετρον ὑπερπηδᾷ, μαινεται, ἐκ τῆς φλεγομένης καρδίας ἐκφέρει λιγυρὰς φωνὰς ποτὲ μὲν κύκλωθεν τοῦ νεκροῦ περιφερομένη, ποτὲ δὲ τὰ λεπτὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς τῆς ἀποβάλλουσα καὶ τὴν ὥς ἐκ τούτου ἀμελῶς καταπίπτουσιν κόμην τῆς κατατίλλουσα, ἄλλοτε δὲ τὸ καλλιπάρειον πρόσωπον διὰ τῶν ὀνύχων τῆς φρενίζουσα ἀπὸ τὰ ἐνδότεα τῆς καρδίας τῆς ἀνασπᾷ χύνουσα πικρότατα δάκρυα καὶ διὰ τοῦ ψυχροῦ στόματος ἐκφέρει ἄσμα-τα θρηνητικὰ (μυρολόγια) αὐτοσχέδια εὐμοιροῦντα ποιητικῆς καὶ ἐξαγριωμένης ψυχῆς αἰσθημάτων. τὸ μαυροφορεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔνε τὸ τελευταῖον τῆς χήρας καταφύγιον.

Αἱ ἐπικηδεῖαι τελεταὶ ἔνε ὁμοιόταται ταῖς πολυλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος τελουμέναις· ἀφοῦ οἱ συγγενεῖς οἱ πλησιέστεροι κλείσωσι τοὺς ὀφθαλμούς καὶ πλύνωσι καλὰ μὲ ὕδωρ καὶ αἶνον τὸν νεκρὸν ἐν δούρῳ μὲ τὰ λαμπρότερα ἱμάτια, πέριξ δὲ τοῦ νεκροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ καθήμεναι αἱ τῆς χώρας γυναικες μυρολογοῦσιν ἀλληλοδιαδόχως κατὰ σειρὰν, ὧν ἡγεῖται ἡ ἄριστος θρηνηδὺς, ἀνάλογα τοῦ προκειμένου νεκροῦ καὶ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν. Ὁταν σημάνῃ ἡ ὥρα τῆς κηδείας καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τὸ φέρετρον ἐν τῷ ναῷ φέρεται παρὰ κολουθούντων τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες παραπέμπουσι τῷ θρήνῳ καὶ περὶ τὸν τάφον (μνήμα) τὰ ἐν τῷ οἴκῳ γιγνόμενα ἐπαναλαμβάνουσι, προστίθενται δὲ καὶ ἄλλαι, ὧν ἐκάστη τὸν ἴδιον συγγενὴ περιστάσεως τυχοῦσα θρηνεῖ. Μετὰ τὴν ταφὴν συνεσιῶσιν αἱ συγγενεῖς καὶ οἱ γείτονες προσερχόμενοι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀποθανόντος, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἡ καὶ περισσώτερον γίνεται κοινὴ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ συνεστίας, ἀφοῦ ἱεροτελεστία καὶ διανομὴ μερίδος ἄρτου εἰς πᾶν ἄτομον (κομματί, σκόργιο) προηγηθῇ (κοινό).—

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐκπαιδύσεως, ἡθῶν καὶ ἐθίμων ἐν μέρει καὶ καθόλου λαμβανομένων· ἐρχόμεθα δὲ νῦν νὰ δώσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν σύντομον περιγραφὴν τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου ἐν εἰδει μικρᾶς καὶ ἀνεπιτηδεύτου ἐκδρομῆς.

Ἐξ Ἰωαννίνων τέσσαρες ὁδοὶ αἱ κυριώτεραι περιέρχουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ καλὸν Ζαγόριον· ἡ πρὸς ἀνατολὰς διὰ τῆς μεγάλης λίμνης καὶ τοῦ Ντρίσκου παραρτήματος τοῦ Μιτσεκελίου, δι' ἧς φθάνομεν εἰς κοιλάδα, ἐνθα συνέρχονται αἱ δύο ποταμοὶ ὁ ἐκ Μετσόβου καὶ Ζαγορίου καὶ ἀποτελεῖ-

ται τὸ καλούμενον Διπύταμο, ὁπότεν πρὸς ἄρ-κτον εἰσερχόμεθα εἰς Ζαγόριον· καὶ αἱ τρεῖς ἄλλαι κοινὴν ἔχουσαι μέχρι τινος ὁδὸν ἀρχομένην ἀπὸ Ἰωαννίνα διὰ τῆς πεδιάδος, ἐνθα ἡ τῆς Λαψίστας μικρὰ λίμνη καὶ τὰ λιμνάζοντα ὕδατα, ὧν ἡ διάβασις γίνεται διὰ γεφύρας οὐχὶ ἀψιδοειδοῦς ἅτε χρησιμευούσης μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου (1), χωρίζονται ἡ μὲν ἄνωθεν τοῦ Αὐκοστόμου διὰ τοῦ Μιτσεκελίου φέρουσα εἰς τὸ ἀμέσως ὀπισθεν αὐτοῦ χωρίον (Γσοντίλα κτλ.), αἱ δὲ ἄλλαι δύο πρὸς τὰ πρόσω καὶ πρὸς ἄρκτον μέχρι τινος ὁμοῦ βαίνουσαι ἀποχωρίζονται εὐθὺς, ἀφοῦ ἡμεῖς ἀφίνοντες τὴν κάτωθεν πρὸς τὴν Ἀρτσιτταν καὶ ἄλλα χωρὶα λάβωμεν τὴν διὰ τοῦ Μιτσεκελίου ἐλικοειδῆ (Ρουντοβάη) καὶ ἀνωφερῇ ἄγουσαν ἡμᾶς εἰς Δοβρά μετὰ πεντάκωρον ἐξ Ἰωαννίνων ὁδοιορίαν. ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ οὐδὲν δύναται νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν, διότι ἐκτὸς ὀλίγων θάμνων καὶ δένδρων αἰεθαλῶν ἐν τινι προσκεκολλημένῳ τῷ Μιτσεκελίῳ λόφῳ, οἷον ἄλσει, ἐνθα μικρὸν μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου (Ἀσπραγγέλι) ὑψοῦται, τὰ λοιπὰ εἰσι γυμνὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν σφοδρῶν πνεόντων ἀνέμων καὶ τῶν διασχιζόντων πολυαρίθμων ἐρυθροθαφῶν ξυακίων.

Δὲν ἔχει οὕτως ὅμως τὸ πρᾶγμα καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ ἀναδῶμεν κορυφὴν τινὰ τοῦ Μιτσεκελίου πρὶν φθάσωμεν εἰς Δοβράν· ὄντως παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλοπρεπέστατον θέαμα· ἔμπροσθεν ἡμῶν διαχύνεται μέγα μέρος τοῦ Ζαγορίου, ὀπισθεν δὲ ἡ κοιλὰς τῶν Ἰωαννίνων μὲ τὰς δύο λίμνας τῆς καὶ πολλοὺς λοφίσκους μέχρι τῶν ἐπικρεμαμένων ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ὑψηλοτάτων τῆς Ἠπείρου ὄρεων. Ἡ ἐντεῦθεν δὲ προκύπτουσα ἀντίθεσις δὲν διαφεύγει καὶ τὸν ἀγύμναστον παρατηρητὴν διότι ἔνθεν μὲν παρίσταται τὸ Ζαγό-

(1) Ἡ γέφυρα αὕτη τὸ πρῶτον οὐσα ταπεινὴ καὶ σχεδὸν ἐτοιμόρροπος ἀνυψώθη καὶ ἀνωκοδομήθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν δαπάνῃ τοῦ γνωστοῦ διὰ τὴν πρὸς μεταφράσιν τῶν παραλλήλων βίων τοῦ Πλουτάρχου εἰς τὴν νεο-ελληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Α. Παγκαδῆ δαπάνῃ καὶ ἐξ ἄλλων ἀγαθοεργῶν πράξεων καὶ εἰς Ὀδησσὸν παρεπιδημοῦντος Ζαγορίστου ὁμογενοῦς Γ. Βίκα· ἐνεπιγράφος δὲ στήλῃ τουρκιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ περὶ τὸ τέλος ἀνυψωθείσα μνημεῖον ἔσται αἰώνιον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Παρατηρητέον ὅτι μ' ὅλην τῆς γεφύρας τὴν ἀνύψωσιν κατὰ τὸ πλεῖστον ἔτος ἑνὲκα πολυμοβρίας κατέκλυσαν τὰ ὕδατα καὶ ἐσκέπασαν τὴν γέφυραν ὅλως· ἡ δὲ πρὸς τὸ Ζαγόριον καὶ Ἰωαννίνα πρεσέλευσις ἐγένετο ἢ διὰ μικροῦ ἀκατίου ἢ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπὸ τὸ ὀπισθεν μέρος πρὸς τὰ δυτικὰ (γύρα).

ριον αποτελούμενον ἀπὸ ὁροπέδια διακοπτόμενα διὰ βυακίων καὶ μικρῶν ποταμῶν καὶ οἰκούμενα τὸ πλεῖστον, ἔνθεν δὲ ἡ εὐλείμων καὶ πολυλήϊος ἀφνοιῇ δὲ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσι βόεσι κοιλάς τῶν Ἰωαννίνων, ἣν ἄνδρες πολυβοῦται καὶ πολὺρρηγες νέμονται· δικαίως ἄρα αἱ περὶ τὸ Μιτσεκλί ὑψηλαί τινες θέσεις ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν καὶ περιέργειαν τῶν ξένων περιηγητῶν.

Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης καταβαίνομεν εἰς Δοβράν, χωρίον μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως κατατασσόμενον, ἃν θέλωμεν τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου εἰς τρεῖς τάξεις, καθ' ὅσον ἐξεπαιδεύθησαν καὶ ἐπολιτίσθησαν, νὰ διακρίνωμεν· ἡ Δοβρά αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου παρισταμένη ἔχει ἐν τῷ μέσῳ μικράν τινα πλατεῖαν κατακλυζομένην ἐνίοτε τὸν χειμῶνα ὕδατι. Ταύτην ἐγκαταλείποντες καὶ δι' ὁδοῦ στενωπῆς διερχόμενοι μετὰ μικρὸν πρὸς τὰ δεξιὰ βλέπομεν εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ πρὸς τὸ Ζαγόριον ἐστραμμένου Μιτσεκελίου τὴν Μπούλτσην ὅμοιον τῷ προμνημονευθέντι σχεδὸν χωρίῳ, καὶ πέραν ὀλίγον μεταξὺ λόφων, οἷον παραφυκῶν τοῦ Μιτσεκελ, τὸ Σιουποτσέλι περικαλυπτόμενον ὑπὸ δένδρων καὶ θάμνων καὶ πλησίον ἀμπελώνων κείμενον· ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐκκλησία καὶ τὸ ὑψηλότατον καὶ λαμπρότατον σχολεῖον ἀνεγερθὲν καὶ διατηρούμενον ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Ἀναγνωστάκη κοσμοῦσιν ἀληθῶς τὸ καλὸν τοῦτο χωρίον, ὅπερ δικαίως κατατάσσεται εἰς τὰ τῆς δευτέρας τάξεως, ἅτε καὶ τῶν γυναικῶν ἀναπτυχθεῖσων ὅπωςδὴποτε καὶ ἀναπτυσσομένων.

Ἐν δὲ μικρὸν οὕτω βλέμμα ῥίψαντες ἃς ἀκολουθήσωμεν τὴν ὁδὸν ἣν βαδίζομεν. μετὰ μικρὸν φθάνομεν εἰς μαγευτικὴν τινα θέσιν, ἔνθα ἐρείπια ὅχι πολὺ ἀρχαῖα τῶν χωρίων τῆς Βίτσης βλέπομεν, καὶ ὅπου παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγ. Νικολάου καλυπτόμενον ὑπὸ δένδρων ὑψικόμων ἐπιβεβαίῳ ἔτι μᾶλλον τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἐρείπια. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν 20ην Μαΐου συνέρχονται οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλησίον κειμένων χωρίων καὶ γίνεται μεγάλη πανήγυρις· τοιοῦτον τι συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία· πρὸς τὰ πρόσω προβαίνοντες βλέπομεν κάτωθεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ πεδιάδα χλοάζουσαν καὶ ἀγροὺς καρποφόρους περὶ τὸ τέλος τῶν ὁποίων σχεδὸν εἰς τὰς ὑπωρείας λόφων ἐκτεταμένων ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τὰ Κάτω καὶ Ἄνω Σουδενά· προχωροῦντες δὲ περαιτέρω φθάνομεν εἰς τὰ τρία χωρία ἡ κόμης τῆς Βίτσης ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας.

Ἡ ὑψηλοτάτη τῶν κομῶν Μανανδένδριον ποῦ ἑτῶν ὅχι πολλῶν κληθεῖσα ἔνε τὸ διὰ τὴν παδείαν καὶ τὴν ὠραιότητα διακεκριμένον· χωρὶς τοῦ Ζαγορίου καὶ κατατάσσεται ἀναμφιέκτως εἰς τὴν πρώτην τάξιν, δικαίως δὲ δύναται ὡς πρωτεύον τῶν ἄλλων χωρίων νὰ θεωρηθῇ. ἔνε αὐτῆς ὅτι πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος πέραν μικροῦ τινος ποταμοῦ διακλαδισμού τῆς Βωδοῦσης εἰς ὁροπέδιον ἐκτεταμένον ὑπάρχουσι διεσπαρμένα καὶ τινα ἄλλα χωρία, ὀλίγα τῶν ὁποίων ὑπερτεροῦσι τούτου κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν προετοιμημένην εὐγένειαν τῶν γυναικῶν, ἀλλ' ὅμως ταῦτα ἔνε πολὺ κατώτερα τούτου ὡς πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν πληθὺν τῶν πεπαιδευμένων καὶ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν. Τὸ Μανανδένδριον ἡ πατρίς τῶν αἰοιδίμων Ριζάρων καὶ τόσων ἄλλων ἐκ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ τινῶν ὠραιωτάτων καὶ ζωγραφικωτάτων θέσεων θεωρεῖται ἀκόμη ἄξιον μεγίστης προσοχῆς διὰ τὸν πλησίον αὐτοῦ Βίκον, τὸ φρικωδέστατον τοῦτο καὶ μέγιστον χάσμα τῶν ὅσα ὑπάρχουσιν ἰσως ἐπὶ τῆς Εὐρώπης. λέγουσι μὲν τινες ὅτι καὶ περὶ τὰ Πυρρηναῖα ὄρη ὑπάρχει παρόμοιον τι, ἀλλ' ὅμως οἱ ἰδόντες ἀμφότερα ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Βίκος ὑπερτερρεῖ αὐτοῦ κατὰ πολλὰ. ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἀρκούμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Βίκος φαίνεται χωρῖς ὅρους προξενηθὲν, καθὰ τινες πιστεύουσι καὶ ἔνε φυσικώτατον, ὑπὸ τινος φυσικοῦ συμβάντος καταστρεπτικοῦ. ἔνε τρόπον τινα διάσχις ὀλοκλήρου ὅρους. Τὸ ὅλον βάθος τοῦ Βίκου ἔνε 2000 μέτρων, καὶ τὸ μῆκος τεσσάρων λευγῶν, ὡς παρ' ἄλλων ἐμάθαμεν. Ἐκ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς βλέπων τις αὐτὸν ἐκθαμβὸς γίγνεται διὰ τὸ ὄντως ἐκπληκτικὸν καὶ φοβερὸν θέαμα. ποῦ καὶ ποῦ πλατύνεται, ἀλλαχοῦ στενοῦται, ἐσοχαὶ καὶ ἐξοχαὶ δίκην πρίονος εἰς ἀμφοτέρας τὰς κλιτύας φαίνονται, πλεῖστα μέρη καλύπτονται ὑπὸ δένδρων ὑψικάρηνων, ἀτραποὶ στενώταται πολυλαχοῦ διακρίνονται. δι' ἑλλειψιν καυσίμων ξύλων τινὲς τῶν κατοίκων τῶν τριῶν χωρίων ἀναγκάζονται νὰ καταβαίνωσιν ἢ κρεμῶνται, ὅπου μόλις δύναται τις νὰ τοὺς διακρίνῃ· διὰ τοῦτο καὶ δὲν κατῴρθωσαν πολλοὶ νὰ διαφύγῃσι τῆς ἀπερισκεψίας των τὰ ἀποτελέσματα· οἶονεῖ ἐτήσιος φόρος ἀποτίεται εἰς τὸ μέγα τοῦτο χάσμα. ἄξιον οἰκτερμοῦ ἀλλὰ καὶ κατὰκρίσεως ἔνε οἱ διακινδυνεύοντες ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ τὴν πολυτιμὸν των ζωὴν. Εἷς τινὰς ἀτραποὺς βλέπει τις τεθειμένους καὶ δοκοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ οὐκ ὀλίγον

ἔνε ἐπικίνδυνον, ὡς στηριζόμεναι ἐπὶ παραπηγμάτων κάτωθεν τῶν ὁποίων ἔνε ἀληθῆς ἄβυσσος.

Ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας ἀπὸ Μαναδένδριον πρὸς ἀνατολὰς διὰ κατωφεροῦς καὶ ἀνωμάλου ὁδοῦ καταβαίνει τις εἰς μικρὸν μοναστήριον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς ἐπὶ βράχου ἱστάμενον πλῆσιον τοῦ Βίκου. Τὸ μοναστήριον κατοικεῖται ὑπὸ ὀλίγων καλογραιῶν, ὧν ἐπάγγελμα ἔνε ἡ ὑφαντικὴ δι' ἧς πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ διὰ μικρῶν ἄλλων ἐργασιῶν τὰ πρὸς διατήρησιν τοῦ μοναστηρίου. Τοῦτο διευθύνει ἡ πρεσβυτέρα αὐτῶν, ἱερεὺς δὲ μισθωτὸς ἱερουργεῖ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν μελιθόγγων καλογραιῶν, ὧν ἡ διαγωγὴ ἔνε ὅντως παραδειγματικὴ ταπειναί, σεβάσμιαι, ἐνδεδυμένοι μοναχικὰ καὶ εὐτελεῖ τῶν ἰδίων χειρῶν ἐνδύματα καὶ ἀποτροπιαζόμεναι πᾶσαν πολυτέλειαν ἀξίως ἀπολαύουσι παρὰ τῶν κατοίκων τῶν ἀπαιτουμένων τιμῶν ἡ πτωχεῖα καὶ ἡ ἐργασία ἔνε σύντροφός των καὶ δὲν ἀπαντᾷ τις ἐν αὐταῖς τὰ εἰς ἄλλα συνήθως μοναστήρια γιγνόμενα. Ζῶσιν ὅντως μοναχικὸν καὶ ἐρημητικὸν βίον. ἐνταῦθα τελεῖται ἡ θεία μυσταγωγία κατὰ τὴν 26 Ἰουλίου συνερχομένων τῶν εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ Μαναδενδρίου πολυαρίθμων ξένων. Πρὸ τοῦ ναοῦ ἀριστερόθεν τῷ εἰσερχομένῳ διὰ μικρᾶς κλίμακος ἀναβαίνει τις τὴν ἀτραπὸν δι' ἧς οἱ πλείστοι περιηγῆται βαίνοντες βλέπουσι τὸν Βίκον. ἡ ἀτραπὸς ἀρχομένη ὁμαλῶς συνάπτεται πρὸς τὸ μέσον διὰ δοκῶν. τὸ μέρος μόλις διαβατὸν, διότι οὐ μόνον κάτωθεν βλέπει τις ἄβυσσον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ πλάγιον βράχοι ἐξέχοντες στενοῦσι καὶ ἐμποδίζουσι τὴν ἐλευθέραν διόδον· διερχόμενός τις διὰ τῆς στενωποῦ ταύτης φθάνει εἰς ἀληθῶς μέγιστα σπήλαια (σπιτάκια), ὅπου κατὰ τὰς ἐκδρομὰς τῶν Ἀλβανῶν ἔθνηκαν πολλοὶ καὶ ἐκρυψαν τὰ πολυτίμια των σκεύη καὶ ἐπιπλα. καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ Βίκου ὑπάρχουσι τοιαῦτα σπήλαια. Κάτωθεν διέρχεται ὁ προρρηθεὶς ποταμὸς, διακλαδισμὸς τῆς Βωδοῦσης, ὅστις πρὸς τὸ Πάπιγγο καὶ Βιτοχὸ λαμβάνει τὸ ὄνομα Βοῖδομάτης· κατὰ τὸ καλοκαίριον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξηραίνεται, ὡς ὅλοι σχεδὸν οἱ ποταμοὶ τοῦ Ζαγορίου. Τοιοῦτος φαίνεται καὶ ἔνε ὁ Βίκος ἐκ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἀναχωρήσαντες ἂς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ Μαναδένδριον, τοῦ ὁποῦ ἡ τοποθεσία ὡς ἔρρεθη, ἔνε ὠραιότατη· μεγαλοπρεπεῖς οἰκίαι καὶ ἐκκλησίαι, λαμπρὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα συντηρούμενα γενναίως διὰ κληροδοτημά-

των Χριστοδούλου Ἰωαν. Κόνιαρη, ἀδελφῶν Ριζάρη, Διονυσίου ἱερομονάχου καὶ Κωνστ. Γ. Σερεμέτη κοσμοῦσιν ἀληθῶς τὸ Μαναδένδριον καὶ ἅπαν τὸ Ζαγόριον. τριμελὲς ἐφορία ἐκλεγομένη δημοσίᾳ καὶ κοινῇ ἐφορεῖται ἐπὶ τῶν τῆς σχολῆς ἐν ἧς μέχρι τοῦδε ἐδίδαξαν ἄνδρες διαπρέποντες ἐπὶ παιδείᾳ καὶ νῦν πλείστοι κατέχοντες μεγάλας θέσεις ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἀλλαχοῦ. εἰς τὸ Μαναδένδριον μετέφερον ἀξιόλογοί τινες νέοι εἰς Ἀθήνας σπουδάζοντες καὶ τὴν Γυμναστικὴν, καὶ ἤδη οἱ παῖδες τοῦ Μαναδενδρίου ἐξασκοῦνται εὖ γε ποιοῦντες καὶ εἰς ταύτην.

Τὸ Μαναδένδριον ἀφῆσαντες ἂς ἔλθωμεν περὶ βαίνοντες καὶ περιδιαβάζοντες εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ· ἐπὶ λοφίσκου ὑψηλοῦ ἐν τῷ μέσῳ ὀλίγων θάμνων καὶ δένδρων κείται τὸ μοναστήριον οὗτινος ἡ ἀνέγερσις ἐγένετο κατὰ τὰ μέσα τῆς δεκάτης πέμπτης Μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος. ἡ ζωγραφικωτάτη θέσις του ἐξ ἧς ὁ ὀρίζων ἐκτείνεται πρὸς μεσημβρίαν μὲν πέραν τοῦ Μιτοκέλ, πρὸς ἀνατολὰς δὲ καὶ βορρᾶν καὶ δύσιν μέχρι τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν Ἡπειρωτικῶν ὄρεων, τὸ μαγευτικώτατον τοῦτο θέαμα καὶ ὁ καθαρὸς ἀὴρ ἠνάγκασαν ἱσως τὸν Ἀθανάσιον Σταγαιρίτην (πραγμ. περὶ Δωδ. Π. Α. σελ. 34) νὰ θέσῃ τὸ Δωδωναῖον μαντεῖον καὶ τὴν πόλιν Δωδῶναν ἐνταῦθα καὶ βεβαίως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἰδίᾳ δὲ οἱ οὕτω καλούμενοι Πελασγοί, ἐξέλεγον τοιαύτας θέσεις πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ οἱ Χριστιανοὶ μάλιστα εἰς ἐκκλησίαν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὡς τοῦτο πολλαχοῦ δείκνυνται, ἐπεζήτησαν τοιαύτας. ἔπειτα κατὰ τὰς σωζομένας περὶ Δωδῶνης μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων δὲν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν ἢ καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ πόλις Δωδῶνη καὶ τὸ μαντεῖον· ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ ἡ γνώμη τοῦ Ἀθ. Σταγαιρίτου, οἷαν καὶ τινων νεωτέρων προσπαθησάντων νὰ εὕρωσι καὶ πιστεύνοντων μὲ τὰ σωστά των ὅτι εὗρον τὸ μαντεῖον. Τὸ μοναστήριον ἀνήκει καὶ εἰς τὰς τρεῖς τῆς Βίτσης κόμας καὶ διευθύνεται ὑπὸ ἡγουμένου ἀξιοσεβάστου καὶ προβεδηκότος τὴν ἡλικίαν. ἔνε δὲ πτωχότατον καὶ μόλις δύνανται διὰ τῆς καλλιεργίας τῶν ἱερῶν κτημάτων νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Κατὰ τὴν 20 Ἰουλίου γίγνεται μεγάλη πανήγυρις, ἐνθα συνέρχονται πολλοὶ τῶν πλησιοχώρων· κατὰ τὸ καλοκαίριον συνηθέστατα ἐνταῦθα γίνονται τὰ διὰ κοινῶν ἐράνων συμπόσια (ζιαφέτια). πρὸς ταῦτα ὑψηλὸν τι οἶκημα ἐπὶ τούτῳ ὠκοδομηθὲν

χρησιμεύει· καὶ οἰκογέειται ἐξ Ἰωαννίνων τὴν θέσιν ταύτην προτιμῶσι κατὰ τὴν ἐν Ζαγορίῳ διαμονὴν τῶν πάσης ἄλλης. —

Ἐκ τοῦ μοναστηρίου ἀκτίνων δίκην ὁδοὶ περιάγουσιν ἡμᾶς εἰς ἄλλα τοῦ Ζαγορίου χωρία. καὶ ἀνατολικώτερον μὲν κεῖνται τὰ καὶ περισσότερον τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πολυτέλειαν ἀναπτυχθέντα, ἂν καὶ τινα περὶ τὸ τέρμα τοῦ Ζαγορίου διαμένουσιν ἀκόμη εἰς ὄχι ἀνθρώρην κατὰστασιν, μεσημβρινώτερον δὲ καὶ δυτικώτερον τὰ εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατατασσόμενα. Καταβαίνοντες δὲ τὸν λόφον τοῦτον καὶ πρὸς τὰ ἀνατολικά διευθυνόμενοι διερχόμεθα διὰ τῶν δύο πλησιεστάτων κωμῶν τῆς Βίτσης, ὧν ἡ εὐθὺς εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν πίπτουσα ἂς ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν διὰ τινα ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χώρας λοφίσκον, ἐνθα τὸ κωδωνοστάσιον καὶ μικρὸν τι περίπτερον δῶμα (κιόσκι) ἴστανται. Τὸ δὲ πλησίον μικρὸν σχολεῖον ἀνεγερθὲν καὶ διατηρούμενον πρότερον μὲν διὰ κληροδοτήματος Ἀναστασίου Μίσογλου καὶ συνεισφορᾶς τῶν κατοίκων, νῦν δὲ ὑπὸ τῆς εὐγενεστάτης κυρίας Ἀγγελικῆς Α. Παπαδόζογλου, καὶ αἱ παρακείμεναι ἐκκλησίαι δίδουσιν ἡμῖν ἰδέαν τῆς ἐκεῖ κώμης. Σημειωτέον ὅτι αὕτη ἔνε ἡ πατρίς τοῦ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποθανόντος καὶ μεγίστην ἰσχὺν ποτὲ ἔχοντος εἰς Ἠπειρὸν Ἀλεξίου Παπαδόζογλου. πατριώτης δὲ τις καλὸς ἀγαθὸς ἐν Ὁδησσῷ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀποδημῶν καὶ τῷ ὀνόματι τῆς πατρίδος του κοσμούμενος (Ἰωάνν. Βιτσινός) παρέχει ἡμῖν χρηστάς ἐλπίδας ἀγαθοῦ μέλλοντος, καὶ νῦν κατὰ πᾶν ἔτος εἰς περιθαλψίν πτωχῶν οἰκογενειῶν ἐξαποστέλλει χρηματικόν τι ποσόν. Τό γε νῦν ἔχον εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν τὰς δύο κώμας τῆς Βίτσης ἡνωμένας καὶ ἐν σχολεῖον καὶ μίαν ἐκκλησίαν ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοτέρων διατηρούσας γενναίως πρὸς κοινὴν καὶ ἰδίαν ὠφέλειαν. —

Ἐκ τῆς κάτω Βίτσης πάλιν ἀνατολικά βαίνοντες κατὰβαίνομεν διὰ μικρᾶς κλίμακος εἰς τὸ προμνημονευθὲν ποτάμιον, ὁπότεν ἀναβαίνομεν τὴν πρὸς τὸ Κοκούλιον ἄγουσαν ὁδόν. Τὸ Κοκούλιον ἐξαπλοῦται πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἐνδον λοφίσκων. περικυκλοῦται ὑπὸ ὀλίγων δένδρων καὶ ἔχει οὐκ ὀλίγας βρῖσεις, ὁ ἀμπελὼν δὲ πλησίον κείμενος καὶ μικρά τινα δάση στολίζουσι τὴν μικρὰν ταύτην χώραν. διατηρεῖται μικρὸν σχολεῖον καὶ οἱ κάτοικοι φιλοτιμοῦνται μάλιστα αἱ κυρίαι νὰ φθάσωσι κατὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς περιποιήσεις

τὰς εἰς τὰς πόλεις. ἂν ἡ φιλοτιμία αὕτη ἔνε ἀξίεπαινος ὁ καιρὸς θέλει δείξει· τὸ ἐφ' ἡμῖν, κατακρίνομεν πᾶσαν τοιαύτην καὶ παραπλησίαν φιλοτιμίαν τῶν ἐν Ζαγορίῳ κατοικουσῶν. εὐχόμεθα νὰ ἀπατῶμεθα ἢ τὰ πράγματα νὰ μᾶς ἀποδείξωσιν ἡπατημένους! Πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κάτωθεν διὰ μικροῦ περιπάτου φθάνει τις εἰς Μπάγιαν κειμένην ἄνωθεν ὀλίγον τοῦ ποταμοῦ ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, ἐκκλησίαν καὶ οἰκίαν οὐκ εὐκαταφρόνητοι ἐμποιοῦσι καλλίστην ἰδέαν περὶ τῆς χώρας ταύτης τῷ παρκτηρητῇ καὶ ὅντως οἱ κάτοικοι ἔνε καὶ φιλόμουσοι καὶ πεπολιτισμένοι. πέραν τῆς Μπάγιας διατείνονται ἐκτεταμένα δάση, ὧν τινων ἡ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν διαμφισβήτησις μεταξὺ ἐπτά χωρίων γειτνιαζόντων ἐπέφερεν οὐκ ὀλίγας βλάβας καὶ ζημίας τοῖς ἐνοικοῦσι ταῦτα.

Ἄνωθεν τοῦ Κουκουλίου καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ κεῖται τὸ Καπέσοβον τερπνὸν χωρίον, ἡ πατρίς τοῦ ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ Σουλεϊμᾶν πασᾶ Ἀἰσὲ δολοφονηθέντος προσετῶτος τοῦ Ζαγορίου Νούτσου Κοντοδήμου καὶ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου Νούτσου, τοῦ ἐπὶ τῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἡμερῶν μέγα ἰσχύοντος καὶ πολλὰς τῶν Ἀλβανῶν καὶ τοῦ τυράννου ἐκείνου ὠμότητας καὶ καταπιέσεις καὶ ἀρπαγὰς τῶν περιουσιῶν καὶ τῶν τιμωφεστέρων πραγμάτων τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγορίου ἐμποδίσαντος, πολλὰ δὲ καὶ ἴδια αὐτοῦ ἀτοπήματα πράξαντος. Πλησίον τοῦ Καπέσοβου εἰς θέσιν καταλληλοτάτην ἀνηγέρθη μέγα καὶ λαμπρὸν σχολεῖον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Πασχάλη, ἐπιτροπευόντων ἄλλων τε πεπαιδευμένων ἀνδρῶν καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν Χρυσῆς μεγίστην προσκτησάσης ὑπόληψιν διὰ τὴν ἣν ἔδειξε προθυμίαν καὶ δεικνύει ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν κατοίκων τῆς πατρίδος τῆς. Κατὰ τὴν διαθήκην τῶν ἀειμνήστων ἱδρυτῶν σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως τοῦ σχολείου ἦτο ὅπως προσέρχωνται ἐν αὐτῷ μαθηταὶ πρὸς περαιτέρω σπουδὴν καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρῶν, ὥστε αὐτοτελές τι Γυμνάσιον μὲ τρεῖς γυμνασιακὰς τάξεις νὰ ἀποβῇ ἂν ὄχι σχολαρχεῖον ἢ ἑλληνικὸν σχολεῖον ἔχον τὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι διοργάνωσιν. καὶ ἀληθῶς τοῦτο ἐπεδίωξεν εἰς τὴν ἱδρυσιν τοῦ σχολείου ἡ ἐπιτροπὴ, ἐλπίσωμεν ὅτι ἐντὸς μικροῦ διαστήματος θὰ ἐκπληρωθῶσιν, ὅσον ἔνε δυνατόν, οἱ πόθοι καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν ἱδρυτῶν ἄλλος ὁ λόγος ἂν εἰς τὸ Ζαγόριον ἔνε δυνατόν καὶ πρέπη νὰ διατηρητο οἷον καλῶς κατηρητισμένον

Γυμνάσιον, καὶ τούτου λυομένου καταφατικῶς ποῦ συμφορῶτερον ἡδύνατο νὰ ἰδρῖθῃ τοιοῦτον. —

Ἡμεῖς ἐγκαταλείποντες τὸ Καπέσοβον ἃς ἀνέλθωμεν διὰ κλίμακος οὐ σμικρᾶς ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐλικοειδοῦς καὶ δυσβάτου εἰς τὸ ὑψηλότατον χωρίον τοῦ Ζαγορίου καὶ ὡς ἀπὸ σκοπιάς ἃς ἴδωμεν τὰ ἐν τῷ Ζαγορίῳ διαδραματιζόμενα. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐξ ἀντιθέτου πρὸς τὴν κοιλάδα τῶν Ἰωαννίνων παραστάσεως τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγορίου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἅμα ἀνέβημεν ὑψηλὴν τινα τῆς Δυοῖρας κορυφὴν ἐπὶ τοῦ Μιτσκελίου εἵπομεν, νῦν δὲ προσθέτομεν καὶ τοῦτο ὅτι ὅλη σχεδὸν ἡ περιοχὴ τοῦ Ζαγορίου ἐξαπλουμένη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν φαίνεται κλίνουσα τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ Βραδέτου καὶ ἵνα μεταχειρισθῶμεν ξένου τινος περιηγητοῦ εὐνοϊκὴν τινα ἔκφρασιν τὸ Βραδέτον ἐξουσιάζει διὰ τῆς θέσεώς του ὅλον τὸ Ζαγόριον καὶ τῷ ὄντι ἐντεῦθεν δύναται τις νὰ κατασκοπεύσῃ καὶ ὅλον τὸν τοῦ Ζαγορισίου ἐξωτερικὸν βίον σὺν τῇ προσγινομένη θέᾳ τῶν ἐκ τοῦ Μιτσκελίου διαφόρων λοφωτῶν παραφυάδων διακλαδομένων πολλαχοῦ τῶν μερῶν τοῦ Ζαγορίου καὶ κεκαλυμμένων τὸ πλεῖστον ὑπὸ χόρτων θάμνων καὶ δένδρων περὶ τὸ τέρμα τῶν ὀπίσθιων ἀνυψοῦνται δίκην προφυλακτικῶν μέσων ἀγερῶχως ὅρη τινα ἰδιαίτερα ὀνόματα φέροντα ἐν ταῖς ὑπηρεσίαις του ἢ μεταξὺ τῶν λόφων καὶ ἐπὶ τῶν λόφων διασπαρμένα χωρὶα φαίνονται. Ἀλλ' ἂν ἐκ τῆς θέσεώς του καθίσταται ἀξιολήτευτον δὲν ἔχει ὅμως οὕτω καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν. μικρὸν τι σχολεῖον, ἐνίοτε δὲ καὶ οὔτε αὐτὸ, ἵνε τὸ μόνον κόσμημα. ἵνε ἀληθὲς ὅτι τὸ Βραδέτον ἵνε ἡ πατρίς του ἐπὶ πολλὰ ἔτη εὐδοκίμως γυμνασιαρχήσαντος τῆς Ζωσιμαίας σχολῆς Ἀναστασίου Σακελλαρίου, καὶ ὅτι ὁ κακῶς ἐννοούμενος πολιτισμὸς τῶν γυναικῶν μόνον εἰσῆλθῃ ἔνεκα τῆς πρὸς τὰ πλησίον χωρὶα ἐπιμιξίας, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀρκουσι, νομίζομεν, νὰ καταταχθῇ τὸ Βραδέτον εἰς τὰ μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου. ἴσως τὴν ἑλλειψιν ταύτην ἡδύνατό τις νὰ δικαιολογήσῃ φέρων εἰς τὸ μέσον ὡς αἰτίαν τὴν ἐξ ὀλίγων κατοικῶν ἐνοικουμένην κώμην καὶ τὴν εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα τροπὴν αὐτῶν, πλὴν ἀλλ' ὅμως εἰς ταῦτα ἀντιπαρατηροῦμεν ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ Ζαγορίου ἀπαντᾷ τις τοιαῦτα, καὶ ὅμως οἱ κάτοικοι φιλοτιμοῦνται καὶ ἀνθαμιλλῶνται πρὸς πολλὰ τυχόντα εὐνοϊκῶν περιστάσεων. Ταῦτα δὲ λέγοντες δὲν ἀρνούμεθα ὅτι καὶ εἰς ἄλλα τινα χωρὶα οἱ κά-

τοικοὶ δεικνύουσιν ἀφροντισίαν, ἂν συγχωρηθῇ αὕτη ἡ λέξις, περὶ τὴν παιδείαν, αἱ δὲ παρατηρήσεις ἡμῶν ἀποβλέπουσιν ἐνταῦθα γιγνόμεναι καὶ εἰς τὰ ὁμοίως φύσεως χωρὶα. Τσαῦτα δὲ εἰπόντες περὶ τούτου ἠθέλαμεν ἀδικήσῃ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὅλον τὸ Ζαγόριον ἂν δὲν ἀνεφέραμεν ὅτι ἐκ τοῦ Βραδέτου ἦτο ὁ περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Ἰωαννίνων Καλιὸ πασσᾶ περὶ τὸν θῦμα τοῦ πατριωτισμοῦ του προσετῶς τοῦ Ζαγορίου Νοῦτσος Μπαλαδῆμος. Τοιαῦτα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπασχον οἱ προπάτορες καὶ πατέρες ἡμῶν δι' ὧν ἐγκατέλιπον ἡμῖν ἐν τῷ μέσῳ δυσχερεστάτων περιστάσεων τὸ Ζαγόριον ἀπολαμβάνον ὅλων τῶν καθιερωθέντων προνομίων! Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του τὸ Βραδέτον ἵνε τόπος ζηρώτατος, ἔνεκα δὲ τοῦ καθαρῶ ἀέρος καὶ τῶν ποσίων ὑδάτων οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἵνε εὐρωστοὶ καὶ ὑγιεῖς.

Ἀφοῦ τὸ Βραδέτον κεῖται εἰς τὸ ἕτερον καὶ ἀντικείμενον ὁροπέδιον τοῦ διασχισθέντος ὄρους μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἀπ' ἐκεῖ που πλησίον ὁ Βίκος φαίνεται, πρὸς ἐξήγησιν δὲ τοῦ φυσικοῦ, ὡς εἵπομεν, συμβάντος προσθέτομεν καὶ τὰ ἐξῆς. Μακρὰν τοῦ Βραδέτου δύο ὥρας ἢ καὶ περισσότερον ὑψοῦται βουνόν τι μέγα καὶ ὑψηλὸν Ῥαδόβολη ὀνομαζόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὁποίου ἀπαντᾷ τις πηγὴν ὑπολανθάνουσαν, ἧς τὰ ὕδατα ἀπορροφώμενα ἐκρέουσι καθὰ παραδίδουσιν εἰς τὴν πλησίον τοῦ Παπίγγου γέφυραν κάτωθεν τοῦ ὄρους μετὰ τοῦτο μικρὰν τινα λίμνην καὶ ὀπίσθεν αὐτῆς λιμνάζοντα ὕδατα, ὁπόθεν ἀναβαίνοντες ὑψηλότερον ἀπαντῶμεν μεταξὺ βράχων ἀποτόμων καὶ φεράγγων ἀποτελούντων τὸν Βίκον μεγάλην τινα λίμνην Δρακολίμνην καλουμένην, ἧς ἔχει οὐκ ὀλίγον βάθος, καὶ ἐν ᾗ δὲν ζῶσιν ὑδρόβια ζῶα· περὶ τῆς λίμνης ταύτης διηγοῦνται πλαστόν τινα μῦθον (1), ὁ ὁποῖος, καθὼς λέγουσιν, ἀνερρίπισε τὴν φιλοπεριέργειαν τοῦ περιβοήτου Ἀλῆ πασσᾶ ἀφῆσαντος τὰ αὐτοῦ μέ-

(1) Ὡς γνωστὸν παρὰ τῷ λαῷ ὁ Δράκος θεωρεῖται προσωποποίησις ὑπερφυσικοῦ θηρίου (στοιχειῶ) καὶ ἀπαντᾷ τὰ μάλιστα εἰς τὰ παραμύθια. πιστεύουσι λοιπὸν οἱ ἐγχώριοι ὅτι ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ ὑπῆρχε τοιοῦτον ὑπερφυσικὸν ἢ φανταστικὸν ὄν, ὅπερ εἶχε διηνεκὴν πόλεμον μετὰ ἄλλο τοιοῦτον, ὃν ἐν τῷ κάταντι ὄρει τῷ διασχισμένῳ ἔνθα ὁμοίως τις, λέγεται, λίμνη· ὁ δὲ πόλεμος ἐγένετο ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ μεγάλων πετρῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ πευκῶν ὡς δεικνύεται ἐν τῇ φύσει τοῦ τόπου διότι ἐνταῦθα μὲν ὑπάρχουσιν ὀπίσθεν τοῦ χάσματος πεῦκαι, ἐκεῖθεν δὲ πέτραι. ἐντεῦθεν δὴ καὶ ἡ τοῦ μύθου ἐξήγησις.

γαρα και παντοδαπὰ χαρέμια και ἐξεληόντος ἐνταῦθα ἵνα ἀποπειραθῇ τὴν κατασκόπευσιν τῶν μερῶν αὐτῶν και καταμέτρησιν τῆς λίμνης· ἀλλὰ χάλαζα ἐξαισίου μεγέθους καταπεσοῦσα ἐπατάχυνε τὴν εἰς Ἰωάννινα ἐπάνοδον τοῦ ἀγερώχου και ἀτιθασσεύτου Φαλάριδος τῆς Ἠπείρου πρὸς τῆς ἀποπερατώσεως τῶν προθέσεων του. Ἐκτὸς τῶν λιμνῶν κάτωθεν πλησίον τοῦ Βιτσκοῦ και Παπίγ-γους ὑπάρχει, ὡς νομίζομεν, εἰς ὅχι μεγάλην ποσότητα θειοῦχον ὕδωρ (τὸ ξωθικονέρι) ἱαματικὸν πολλῶν ἀσθενειῶν, ἔνθα προσέρχονται κατὰ τὴν Α'. Μαΐου συνήθως πολλοὶ τῶν πλησιοχώρων ἐκ πολυχρονίων νοσημάτων πάσχοντες· ἐπεστήσαμεν δὲ τὴν προσοχὴν φίλου μας τινος χημικοῦ, ἵνα κάμη χημικὴν ἀνάλυσιν, και ἀλλαχοῦ ὅπου θέλομεν ἀναφέρει και ἄλλα τινα θειοῦχα τῆς Ἠπείρου ὕδατα θὰ προσθέσωμεν και τὰς περὶ τούτου ἐρεῦνας.

Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Βραδέτου βαίνοντες και κάτωθεν αὐτοῦ φθάνομεν ἐντὸς μικροῦ διαστήματος εἰς Τσπέλοβον χωρίον διακρινόμενον ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν και τὸν πολιτισμὸν τῶν γυναικῶν ὅλων τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου· εἰς τοῦτο εἰσῆχθη πρὸ πολλοῦ και ἡ τῶν πόλεων ἐνδυμασία, αἱ δὲ γυναῖκες περιορισθεῖσαι εἰς τὰ τοῦ οἴκου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ και ἔτι μᾶλλον καλλωπιζόμεναι κατόρθωσαν σὺν τῇ εὐχισθησίᾳ τῶν νᾶ συμμορφωθῶσι και ὡς πρὸς τὸ ἐπιτηδεύεσθαι και προσεποιημένως διαλέγεσθαι, ὑπερτεροῦσι δὲ κατὰ πολὺ πολλῶν ἀνδρῶν, ὧν οἱ πλείους ταξιδεύουσιν εἰς Βλαχίαν και Κωνσταντινούπολιν· τὸ Τσπέλοβον ἔχει καὶ καλὸν σχολεῖον διατηρούμενον γενναίως ὑπὸ τῶν ἐν Ὀδησσῷ παρεπιδημούντων ἀξιοτίμων πατριωτῶν Γ. Βίκα και Ι. Δούμα, οἵτινες και οὐκ ὀλίγα προσέφερον και προσφέρουσι χρηματικὰ ποσὰ πρὸς περίθαλψιν πτωχῶν οἰκογενειῶν. ἄφθονα και καλὰ ὕδατα, πλατεῖα οὐκ εὐκαταφρόνητος, ὠραῖοι κῆποι, ἐκτεταμένοις και εὐσκιος τόπος διὰ περίπατον ἵνε καλὰ συστατικὰ τοῦ χωρίου τούτου. Πλησίον αὐτοῦ κεῖται τὸ Σκαμνέλι μικρὸν διαφέρειν τούτου, ἡ δὲ καλὴ διαχείρισις τῶν διὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα εἰσοδημάτων θὰ κατστήσῃ αὐτὸ ἐντὸς ὀλίγου ἐν τῶν ὠραιότερων χωρίων τοῦ Ζαγορίου. Καὶ ἐνταῦθα τινὲς μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς εἰς τοιαῦτα ζητήματα εὐκολίας ὑπετόπασαν ὅτι ἔκειτο ἡ πόλις Δωδώνη και τὸ μαντεῖον διότι σώζονται ἐρείπια τινα ἀρχαῖα, οἷον Πελασγικὰ πλησίον τοῦ μοναστηρίου και πλησίον που πηγῇ τις

πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γνώμης ταύτης ἰσχύουσιν δεῖν εἰπαμεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν περὶ τῆς γνώμης τοῦ Ἀθ. Σταγειρίτου.

Εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν χορείαν κατατακτέα και ὀλίγα ἀκόμη χωρία διεσπαρμένα μετὰξὺ λόφων και καλυπτόμενα ὑπὸ πυκνοφύλλων δένδρων τὰ Νεγάδες, Φραγγάδες, Διασκοθέτσι, και Δόλιακῇ ἡ μαγευτικὴ θέσις τῶν τὰ καθιστὰ ζωγραφικώτατα, οὐχ ἦττον και ἐπιτήδεια εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ληστῶν, ἐξ ὧν μέχρι τοῦ νῦν πλείστα ὑπέστησαν, τὸ δὲ πρῶτον διέπρεπεν ἄλλοτε ὅλων τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου, παλαιὰ δὲ λαμπραὶ οἰκίαι δεικνύουσιν ἔτι και νῦν τὴν προτέραν του κατάστασιν ἀλλὰ και νῦν αἱ Νεγάδες διὰ τὰ σχολεῖα τῶν εὐδοκιμοῦν χάρις εἰς τοὺς Δ. Καραστάθην, Ἀγγελικὴν Τσιουλάκη και τὸν ἐν Ῥωσσίᾳ παρεπιδημούντα Στ. Κάσσον, ὅστις και πρὸς διατήρησιν πτωχῶν οἰκογενειῶν και πρὸς διακόσμησιν τῆς ἐκκλησίας οὐκ ὀλίγα προσέφερε και προσφέρει. ἐνὶ δὲ λόγῳ εἰς ὅλα ὑπάρχουσιν ἑλληνικὰ και ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖ.

Ἐκ τῶν Φραγγάδων μετὰ μίαν ὥραν ὁδοπορίας φθάνει τις εἰς Στολοβὸ, ἐντεῦθεν δὲ εἰς τὰ περὶ τὸ Μιτακέλι χωρία Καμνιά, Καβαλὰρ Μιγκλίου, Καλωτᾶ, Μανασῇ, Τσοντίλκα και τὰς εἰς τὸ πρὸς Ἰωάννινα ἐστραμμένον μέρος τοῦ Μιτακελίου ἄνωθεν ὀλίγον τῆς μεγάλης λίμνης πλησίον τῆς νήσου (νησὶ Ἰωαννίνων) καμμένας Λιγκιάδες. Τούτων διακρίνεται ἡ Τσοντίλκα και Καλωτᾶ εἰς ἃ ἀπαντᾷ τις ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐνῶ εἰς τὰλλα μόνον ἀλληλοδιδακτικά. Πάντα τὰ χωρία ταῦτα οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα ὀλίγον διαφέρουσιν ἐκτὸς μικρῶν ἐξαιρέσεων μάλιστα τοῦ τελευταίου, και κατατάσσονται εἰς τὰ τῆς δευτέρας και τρίτης τάξεως χωρία.

(ἀκολουθεῖ)

Γ. ΧΡ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ.

Τόμος Δ' 15-1-1866
ΟΠΟΙΑ ΤΙΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ

ΠΕΡΙΓΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ ΜΠΟΝΩ. (1)

Ἀφοῦ ἐμάθομεν παρὰ τοῦ Ἀρθούρου τίνος ἐνεκα γρονθοκοποῦνται οἱ Ἀμερικανοὶ ἵππορροβέται, τὸν ἡρώτησα ἐγὼ πῶς συμβαίνει ὥστε τὴν κυ-

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 70, τόμου Γ'.